

KAJAANIN KAUPUNKI ARVIOINTIKERTOMUS 2022

Tarkastuslautakunta 30.5.2023

Sisällys

Tiivistelmä tarkastuslautakunnan havainnoista ja suosituksista v. 2022:.....	3
1 TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	5
1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano	5
1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta	5
1.3 Tilintarkastus	5
1.4 Arvioinnin lähtökohdat.....	6
1.5 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet	6
2 AIKAISEMPIEN VUOSIEN SUOSITUSTEN SEURANTA.....	7
3 ARVIO ASETETTUIJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA VUONNA 2022	8
3.1 Kaupunkistrategian toteutuminen	8
3.2 Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	10
4 MUUT TOIMINNAN JA TALOUDEN ARVIOINNIT.....	12
4.1 Talous	12
4.2 Henkilöstö.....	14
4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	15
4.4 Investoinnit.....	16
5 TARKASTUSLAUTAKUNNAN VALITSEMAT PAINOPISTEALUEET	17
5.1 Perusopetuksen tulosalue	17
5.2 Varhaiskasvatuksen tulosalue	18
5.3 Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden tulosalue.....	19
5.4 Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	23
5.5 Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy.....	25
5.6 Kajaanin Teknologiakeskus Oy	27
6 MUUT HAVAINNOT	27
6.1 Talouden sopeuttamissuunnitelman toteutuminen	27
6.2 Muita havaintoja	28
Kiitokset.....	30
Liite: Tunnuslukuja 2018–2022	31

Tiivistelmä tarkastuslautakunnan havainnoista ja suosituksista v. 2022:

Aikaisempien vuosien suositusten seuranta ja suositusten uudistaminen, ks. sivu 7
Kaupunkistrategia <p>Lautakunta katsoo, että kaupunkistrategian tavoitteet on saavutettu osittain. Nuorisotyöttömyyden vähentämisen tavoite ei toteutunut toivotulla tavalla. Vaikka työttömyysaste on laskenut, ei tavoite työttömien työnhakijoiden vähentymisestä ole toteutunut.</p> <p>Asukkaiden kokonaistyytyväisyys on lisääntynyt, mutta asukkaiden osallisuuden vahvistaminen muun muassa palveluiden kehittämisessä on merkittävää. Rakennetun ympäristön viihtyvyyteen on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan syytä kiinnittää huomiota.</p> <p>Lautakunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan kasvihuonepäästöjen osuus kasvoi. Lautakunnan näkemyksen mukaan tavoitetta on hyvä tarkastella ja asettaa se sellaiseksi, että tavoite olisi saavutettavissa.</p>
Toimialat yleisesti <p>Tarkastuslautakunta toteaa, että toimialat ovat suoriutuneet vuodesta 2022 hyvin. 😊</p>
Liikelaikokset ja tytäryhtiöt yleisesti <p>Tarkastuslautakunta suosittaa, että tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet ylläpitävät toimialaan liittyvää ammatillista osaamistaan.</p>
Talous ja talouden sopeuttaminen <p>Talouden toteuma v. 2022 oli huomattavasti ennakoitua parempi. Tulokseen vaikuttivat kertaluontoiset erät. Peruskaupunki tekee alijäämää, mikä katetaan muun muassa maksuilla, esim. Kajaanin Veden maksut.</p> <p>Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talouden sopeuttamiselle asetetut tavoitteet on hyvä asettaa niin, että ne ovat realistiset saavuttaa. Pelkästään lukujen valossa saavutettuihin tavoitteisiin ei voida olla tyytyväisiä. Kipeiden ratkaisujen lykkääminen tuo väistämättä paineita tulevaisuuteen.</p>
Henkilöstö <p>Tarkastuslautakunta suosittaa korvaavan työn mallin käyttöönoton tehostamista</p> <p>Lautakunta suosittaa työtapaturmien seurannan yhteismitallistamista ottamalla käyttöön LTIFR-arvon toimialoittain ja tavoiteltavan LTIFR-arvon asettamista.</p>
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta <p>Tarkastuslautakunta suosittaa, että esihenkilöiden työtä tuetaan ohjeistusten ja perehdytyksen avulla.</p> <p>Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että laskujen kohdentamisen lisäksi tulee myös laskujen asiataarkastukseen ja sopimusten mukaisuuteen kiinnittää erityistä huomiota. Lautakunta korostaa hankintasopimusten noudattamisen tärkeyttä.</p>
Perusopetus <p>Lautakunta suosittaa perusopetuksen oman toiminnan kriittistä tarkastelua ja kannustaa laajentamaan toimintatapoja ja -malleja haastavien tila- ja henkilöstöresurssien ratkaisujen etsimiseen. Tällöin tavoitteena olisi juurisyiden tunnistaminen ja rakenteellisten muutosten tekemisen mahdollistaminen.</p> <p>Lautakunta toteaa, että lasten tuen tarve on suurempi kuin tuki, jota siihen voidaan antaa.</p> <p>Lautakunnan mielestä laadukkaan opetuksen mittarit puuttuvat; miten mitataan laadukas perusopetus?</p>
Varhaiskasvatus <p>Tarkastuslautakunnan mielestä on positiivista, että lisätyövoimaa on palkattu sinne, missä tarve on suurin; esim. lasten tuen tarpeen kasvu ja siitä aiheutuvat hallinnolliset – ja käytännön työvoiman tarpeet. 😊</p>

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan riskienhallinta ei ole ajan tasalla. riskiluokkaan 20 kuuluvat kohteet vaativat välittömiä toimia. Myös alempiin riskiluokkiin kuuluviin kohteisiin on syytä varautua.

Perhepäivähoidon osuus on vähentynyt. Lapset tulevat varhaiskasvatuksen palveluiden piiriin entistä nuorempina. Käytettävissä olevat tilat täyttyvät ja tulisi kiinnittää huomiota ja varautua siihen, ettei varhaiskasvatuksen paikkoja tarvitsisi jonottaa, kun tarve hoitopaikan saantiin on ajankohtaista. Huomattava on, että asiakasmaksut ovat edelleen merkittävä tulolähde.

Kulttuurilaitokset

Tarkastuslautakunta suosittelee, että tulevan pääkirjaston peruskorjauksen yhteydessä muuttuneet tarpeet otettaisiin huomioon mm. liikuteltavien väliseinien avulla.

Tarkastuslautakunta toteaa Kajaanin kaupungin hoitaneen erinomaisesti lasten kotiseutukasvatusta museokäyntien kautta. 😊

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen siihen, että teatterin esityspaikat peruskorjataan. 😊
Tarkastuslautakunta suosittelee, että asukaskyselyn tuloksia sovellettaisiin ainakin osittain teatterin ohjelmistoa valittaessa.

Sissilinna on jo valmistunut, mutta remontti viivästyi ja korjauskustannukset ylittyivät. Jatkossa kustannusseurantaa ja -hallintaa tulee parantaa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupungin omistamia taideteoksia tuotaisiin enemmän esille museon näyttelyihin ja kaupunki kasvattaisi taidemuseolle taidehankintoihin osoitettuja määrärahoja.

Kajaanin kaupungin kulttuurilaitokset toimivat erillisinä laitoksina ilman riittävää koordinoitua. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki perustaisi kulttuurituottajan tehtävän koordinoimaan kaupungin kulttuurilaitosten ja kolmannen sektorin kulttuurituottajien toimintaa sekä järjestämään erilaisia kulttuuritapahtumia.

Nuorisotoimi

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki lisää runsaasti panoksia nuorten ongelmien ennaltaehkäisemiseen ja ratkaisemiseen yhteistyössä Kainuun hyvinvointialueen kanssa.

Koulutusliikelaitos

Tarkastuslautakunta toteaa, että työnantajilta saadun palautteen perusteella on syytä kiinnittää huomiota opiskelijoiden työelämävalmiuksien vahvistamiseen heidän siirtyessään työelämään.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan koulutusliikelaitosta on johdettu talouden ja toiminnan osalta hyvin, ja koulutusliikelaitoksessa panostetaan työntekijöiden hyvinvointiin. 😊

Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy

Tarkastuslautakunta korostaa hyvän yhteistyön merkitystä alueellisten toimijoiden kanssa.

Kajaanin Teknologiakeskus Oy

Tarkastuslautakunta suosittaa toimitusjohtajan roolin tarkastelua. Henkilöstöressurssien vähyyks näkyy mm. riskien arvioinnissa. Tilojen myyntiä ja vuokraustoimintaa tulee lautakunnan mielestä tehostaa.

Muita havaintoja

Tarkastuslautakunta suosittelee hankintaprosessin kehittämistä siten, että toteutettuja hankintoja jälkitarkastettaisiin määräajoin vertaamalla ostoja voimassa oleviin sopimuksiin ja puitesopimuksiin, jotta mahdolliset puitesopimusten ohi tapahtuneet hankinnat tulisivat esille.

Tarkastuslautakunta suosittelee selvittämään mahdollisuutta allekirjoitettujen perusopetuksen tilastotositteiden sähköisestä säilyttämisestä. Kuntatalouden tilastointia on muutoinkin hyvä kehittää.

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA

1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunta on valittu toimikaudeksi 2021–2025. Kokoonpano vuonna 2022 on ollut seuraava:

varsinaiset jäsenet	henkilökohtaiset varajäsenet
Niva Teemu, puheenjohtaja 1.8.2022 alkaen, valittu kv 13.6.2022 Raesalmi Toni, puheenjohtaja 31.7.2022 saakka, ero myönnetty kv 13.6.2022	Härkönen Kimmo
Kinnunen Eveliina, varapj.	Pöllänen Tuija
Husu Viljo, ero myönnetty kv 26.9.2022 Lindh Jari, valittu kv 26.9.2022	Kyllönen Antero
Enroth Paavo	Sistonen Toivo
Törrö Leena	Tartia-Jalonen Ailla

Lautakunnan jäsen Jari Lindh pyysi eron kaupungin luottamustehtävistä 13.2.2023. Hänen tilalleen valittu Raili Myllylä on osallistunut arviointikertomuksen 2022 laadintaan.

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on pitänyt kertomusvuonna 2022 kaksitoista kokousta. Kokouksissa on tavattu toimialojen johtavia viranhaltijoita sekä käsitelty tilintarkastajan raportointia ja arviointikohteita. Lisäksi lautakunta on kokoontunut viisi kertaa vuonna 2023 arviointikertomuksen laadintaa varten.

Lautakunta valmisteli kuntalain mukaisen sidonnaisuusrekisterin pitämistä koskevan asian ja vei sidonnaisuusrekisterin tiedoksi kaupunginvaltuustolle 7.11.2022.

Arvioinnin painopistealueiksi on tarkastuslautakunnan hyväksymän työsuunnitelman mukaisesti valittu perusopetus-, varhaiskasvatus- sekä kulttuuri- ja nuorisopalvelut - tulosalueet, Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos sekä tytäryhtiöistä Kajaanin Teknologikeskus Oy ja Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy.

1.3 Tilintarkastus

Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Antti Kääriäinen ja hänen varahenkilönään on ollut JHT, KHT Aki Saari/KPMG Oy.

Tilintarkastajat ovat raportoineet havainnoistaan tarkastuslautakunnalle tarkastusvuoden aikana kolme kertaa. Lisäksi tilintarkastaja on esitellyt erillisraportit/muistiot KOY Kajaanin Pietarin ja Kajaanin AMK Oy:n tilikauden aikaisista ja tilinpäätöstarkastuksista.

1.4 Arvioinnin lähtökohdat

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteen sovittamisesta. Mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijämää, on tarkastuslautakunnan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä.

Kunnan ulkoisen tarkastuksen toimijoita ovat tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta. Varsinaisen tilintarkastuksen suorittaminen ja tilintarkastuskertomuksen laatiminen sekä oikeudellinen vastuu tarkastuksesta ja sen laadusta kuuluvat tilintarkastajalle.

Arviointikertomus laaditaan tilinpäätöksestä kerättyjen tietojen pohjalta ja osittain tarkastuslautakunnan itsensä keräämien tietojen pohjalta. Arviointikertomuksessa vältetään tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettyjen asioiden tarpeetonta toistamista ja keskitytään niissä olevien merkittävimpien poikkeamien arviointiin.

1.5 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Lautakunnan jäsen Leena Törrö ei ole osallistunut Kajaanin Vesi -liikelaitoksen arviointiin, sillä hän on Kajaanin Veden johtokunnan varajäsen.

Lautakunnan varapuheenjohtaja Eveliina Kinnunen sivistyslautakunnan jäsenenä ei ole osallistunut sivistystoimialan arviointiin eikä osallisuus- ja hyvinvointijaoston käsittelemien asioiden arviointiin, sillä hän on jaoston varajäsen.

Lautakunnan puheenjohtaja Teemu Niva ja lautakunnan jäsen Raili Myllylä ovat Loiste Oy:n hallituksen jäseniä. He eivät ole osallistuneet Loiste Oy:n tavoitteiden arviointiin.

2 AIKAISEMPIEN VUOSIEN SUOSITUSTEN SEURANTA

Vuotta 2021 koskevassa arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista on kaupunginhallitus antanut selvityksensä kaupunginvaltuustolle 26.9.2022.

Tarkastuslautakunta uudistaa aikaisempien vuosien seuraavat havainnot:

- 1 • Tarkastuslautakunta suosittaa hyvää talouden hallintaa.
- 2 • Tarkastuslautakunta kehottaa nopeuttamaan kaavoitus- ja rakennuslupakäytäntöjen uudistamista.
- 3 • Tarkastuslautakunta suosittelee rakennusten rakennemuutosohjelman huomioimista taloussuunnittelussa ja tilakeskuksen ja talouspalveluiden vuoropuhelun kehittämistä asiassa.
- 4 • Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan, miten ulkomaisen työvoiman rekrytointi on toteutunut asetettuihin tavoitteisiin nähden ja tarvittaessa kehittämään mittaristoa seurannan toteuttamiseksi.
- 5 • Tarkastuslautakunta toivoo, että vajaatyökykyisten työllistymistä edistetään ja pyytää toimialoja kiinnittämään asiaan huomiota.

Kuva: Sammonkaaren kortteli (suunnitelma); (Kajaanin kaupungin verkkosivut)

3 ARVIO ASETETTUIJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA VUONNA 2022

3.1 Kaupunkistrategian toteutuminen

Kaupunkistrategialle 2018–2022 asetetut tavoitteet vuoteen 2022 mennessä:

Kajaani on kasvun kärjessä väestön hyvinvoinnissa, vetovoimaisuudessa ja innovatiivisuudessa.

Kajaanilaisten tyytyväisyys palveluihin ja osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin on lisääntynyt.

Olemme pienillä ja isoilla teoilla kantaneet vastuamme tulevaisuudesta. Kasvihuonepäästöt ovat vähentyneet.

Nuorilla on mielekästä tekemistä, he opiskelevat tai ovat töissä.

Kajaanissa asuu 38 000 ihmistä ja se houkuttelee yhä enemmän opiskelijoita maakunnan ulkopuolelta. Työllisyystilanne on hyvä.

Kajaanin asukastutkimuksen 2022 mukaan kokonaistyytyväisyys Kajaaniin asuinpaikkana oli 8,04 (asteikko 1–10) ja tyytyväisyys palveluihin 7,36. Kokonaistyytyväisyys oli hieman lisääntynyt, mutta tyytyväisyys palveluihin puolestaan lievästi vähentynyt edelliseen tutkimukseen verrattuna.

Korkeinta tyytyväisyys on ollut turvallisuuden ja hyvinvoinnin suhteen. Myös muualta maailmasta tulevat ovat kokeneet itsensä tervetulleiksi kaupunkiin. Vastaajien mukaan Kajaani on kaupunki, jossa lasten ja nuorten on hyvä kasvaa. Uutena vastauksissa esille nousi sujuva arjen asioiden hoito sekä ylpeys kajaanilaisuudesta.

Aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna myönteisimpänä kehityksenä on koettu tarjolla olevat monipuoliset työpaikat ja mahdollisuus osallistua palveluiden kehittämiseen.

Kielteisintä kehitys on ollut tyytyväisyyteen sote-palveluihin, rakennetun ympäristön hoitamiseen sekä hyvinvointiin. Eniten pohdittavaa tulokset antavat vetovoimaisuuden ja haluttavuuden lisäämiseen, mahdollisuuteen osallistua palveluiden kehittämiseen sekä eri toimijoiden viestintään Kajaanista. Missään kyselyn väittämässä tulokset eivät ole olleet heikkoja (arvo alle 6,00).

Palveluindeksiksi asetettu tavoite 8,12 jäi saavuttamatta ollen 7,36. Myönteistä on, että strategiakaudella palveluindeksi on hienoisesti parantunut lähtötasoon 7,12 nähden.

Kasvihuonepäästöille asetettu mittari eli Kajaanin kasvihuonepäästöt vähenevät 40 % vuoden 2009 tasosta vuoteen 2030 on osoittautunut ongelmalliseksi, sillä ajantasaista tietoa ei ole saatavilla. Keskimääräisen laskun tulisi olla vuosittain 2,3 prosenttiyksikköä. Kajaanin päästöt ilman teollisuutta kasvoivat 9 % vuodesta 2020 vuoteen 2021 (kunnissa keskimäärin 4 %). Ennakkotiedon mukaan tavoitetta ei saavuteta vuonna 2022.

Tulevaisuus on nuorissa mittaritavoitteena oli alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuuden väheneminen strategiakaudella 16,9 prosentista 12 prosenttiin. Strategian toteuttamisen ensimmäisenä vuotena nuorisotyöttömyys laski, mutta maaliskuusta 2020 alkaen se on lisääntynyt.

Kajaanin asukasluku on strategiakaudella pienentynyt noin 700 hengellä ollen vuoden 2022 lopussa 36 283. Tavoitteeksi oli asetettu 38 000 asukasta vuonna 2022.

Työttömien työnhakijoiden osuuden vähentymiseen 10,7 prosentista 7 prosenttiin ei päästy. Työttömyys on kuitenkin vähentynyt 8,9 prosenttiin vuonna 2022. Eläköityvät ikäluokat ovat selvästi nuoria ikäluokkia suuremmat, joten työvoiman määrä laskee tämän johdosta, mutta työttömyysaste ei alene samassa suhteessa.

Lautakunta katsoo, että kaupunkistrategian tavoitteet on saavutettu osittain.

Nuorisotyöttömyyden vähentämisen tavoite ei toteutunut toivotulla tavalla, ja koronapandemian myötävaikuttaminen asiaan ei ole ollut kaupungin vaikutuspiirissä. Vaikka työttömyysaste on laskenut, ei tavoite työttömien työnhakijoiden vähentymisestä ole toteutunut.

Asukkaiden kokonaistyytyväisyys on lisääntynyt, mutta asukkaiden osallisuuden vahvistaminen muun muassa palveluiden kehittämisessä on merkittävää.

Rakennetun ympäristön viihtyvyyteen on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan syytä kiinnittää huomiota.

Lautakunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan kasvihuonepäästöjen osuus kasvoi. Lautakunnan näkemyksen mukaan tavoitetta on hyvä tarkastella ja asettaa se sellaiseksi, että tavoite olisi saavutettavissa.

3.2 Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialat

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovana tavoitteena on käyttötalouden osalta ollut toimialan toimintakate. Toimialojen toimintakatteet toteutuivat vuonna 2022 ennakoitua paremmin sivistystoimialaa lukuun ottamatta. Sivistystoimialan toimintakate oli -303 000 euroa.

Sivistystoimialan toimintakulujen toteuma 79,6 milj. euroa oli noin 1,4 milj. euroa talousarviota suurempi. Toimintakulut kasvoivat 4,6 % edellisvuodesta. Suurinta kulujen kasvu oli henkilöstökuluissa (3,7 %). Sen lisäksi aine- ja tarvikeostot sekä tilavuokrat ja leasingkustannukset ylittivät budjetin. Palveluiden ostot, avustukset ja muut toimintakulut jäivät alle talousarvion. Edellisvuoteen verrattuna palveluiden ostot kasvoivat kuitenkin 9,3 % sekä materiaaliostot 11,7 %.

Konsernipalveluiden, ympäristötekniikan toimialaa ja Kainuun pelastuslaitos -toimialan toimintakulut jäivät alle budjetoidun.

Konsernipalveluiden talouden hyvä toteuma selittyy Kainuun sote:n maksuosuuden alittumisella (8,4 milj. euroa) ja Kainuunmeren työterveys Oy:n osakkeiden myyntivoitolla (1,9 milj. euroa).

Ympäristötekniikan toimialan talouden hyvä toteuma selittyy toimintatuottojen talousarviota parempana toteumana (2,3 milj. euroa) eli kaupunginvarikon palosta saaduilla vakuutuskorvauksilla (1,5 milj. euroa) ja maa-alueiden myynneistä saaduilla tuloilla noin 0,4 milj. euroa. Toimintakulujen alitus selittyy henkilöstökulujen alittumisella ja ulkoisten palveluiden ostotarpeen vähentymisellä.

Vuolijoen aluelautakunta ei aivan saavuttanut toimintakatteelle asetettua tavoitetta. Ero ei ollut merkittävä.

Toimialojen valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen:

Toimiala	 toteutui	 ei toteutunut	toteutui osittain
Konsernihallinto	6	4	2
Sivistystoimiala	13		3
Ympäristötekniikan toimiala	6		1
Kainuun pelastuslaitos	2	1	3
Aluelautakunta	10		

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimialat ovat suorituneet vuodesta 2022 hyvin.

Liikelaitokset

Kaikki liikelaitokset pääosin täyttivät tai ylittivät asetetut tavoitteet.

Liikelaitos	Tavoite	Toteuma
Vimpelinlaakson kehittämissiikelaite	tuottovaatimus peruspääoman korko ylijäämä > 0	toteutui 48 248
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	tuottovaatimus peruspääoman korko ylijäämä ennen varauksia > 0	toteutui ennen varauksia 1,7 milj. euroa varausten jälkeen 2,1 milj. euroa
Kajaanin Mamselli	tuottovaatimus peruspääoman korko ylijäämä > 0	toteutui 137 000
Kajaanin Vesi	tuloutus 1 200 000 ylijäämä yli 700 000 €	1 200 000 705 019

Tytäryhtiöt

Tytäryhtiö	Sitovat tavoitteet	Toteuma
Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	asuntojen käyttöaste 90 % vuokrasaatavat alle 2,5 %	käyttöaste 91,86 % toteutui osittain (lyhytaikaisten saatavien määrä edellisvuoteen nähden kuitenkin pienempi)
Kajaanin Teknologiakeskus Oy	vuokrattavien tilojen käyttöaste vähintään 95 % liikevaihto 3.450.000 € tulostavoite 275 000 €	97,08 % 3.520.329,04 € 213.543,33 €
Loiste Oy	yhtiö maksaa osinkoa yhtiön maksukyvyyn mukaan	yhtiö maksoi osinkoa 12 308 000 €, josta Kajaanin osuus 50,1 % eli 6 166 308,00 €
Kajaanin Energiantuotanto Oy	yhtiön arvon jatkuva parantaminen 90 % fossiilitonta polttoainetta tulostavoite 100 000 € vesivoiman tuloksen turvaaminen, käytettävyyden varmistaminen ja tuotetun sähkönmyyntihinnan optimointi	toteutuu 38 %; ei toteutunut tulos 4,6 milj. € toteutui
Kainuun Voima Oy	turpeen käyttö alle 10 % kevyen öljyn käyttö alle 0,5 % hukkalämmön talteenotto toiminta asetettujen ilma- ja vesipäästöjen osalta raja-arvojen alapuolella	toteuma 41,6 %, tavoite ei toteutunut toteuma 0,6 € toteutunut osittain savukaasujen raja-arvoissa on pysytty, fossiilisten CO2-päästöjen osuudet suunniteltua korkeammat (turpeen osuus)
Kiinteistö Oy Lohtajan Palvelukeskus Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	ei sitovia tavoitteita lisäaloituspaikkojen hakeminen (haettu lisäaloituspaikkoja kolmeen koulutukseen)	lisäaloituspaikkahoitus toteutui insinöörinkoulutuksen osalta; eli toteutui osittain
Edukai Oy	tilikauden tulos -162 000 € selviytyminen omalla rahoituspohjalla, positiivisen tuloksen kautta yhtiön taseen vahvistaminen	-154 000 € toteutui

Tarkastuslautakunta suosittelee, että tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet ylläpitävät toimialaan liittyvää ammatillista osaamistaan.

4 MUUT TOIMINNAN JA TALOUDEN ARVIOINNIT

4.1 Talous

Kajaanin kaupungilla ei ole kattamatonta alijäämää, joten kuntalain tarkoittamaa talouden tasapainottamisvelvoitetta ei ole. Sen sijaan kaupungille on hyväksytty talouden sopeuttamisohjelma 2020–2022, jolle on asetettu euromääräiset tavoitteet. Tästä lähemmin kohdassa 6.1.

Peruskaupungin toimintatuotot kasvoivat 12,0 % edellisvuodesta ja ovat palautuneet normaalitasolle. Verotulot toteutuivat arvioitua suurempina ja valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta peruspalveluiden valtionosuuden kasvun johdosta.

Palveluiden ostojen talousarviototeuma oli 95,8 % sote-kustannusten alittumisen vuoksi. Vaikka henkilöstökulut kasvoivat, toteutuivat ne kuitenkin talousarviota pienempinä. **Peruskaupungin tulos oli kuitenkin alijäämäinen (2,7 milj. euroa)**. Tilikauden tulosta paransi satunnainen Kainuunmeren Työterveys Oy:n osakkeiden myynnistä saatu tuotto 1,9 milj. euroa.

Peruskaupungin taseen loppusumma on kasvanut 9 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Rahastojen kirjanpitoarvot ovat pienentyneet sijoitusten markkinatilanteen heikennyttyä. Keskeneräisten investointien arvo oli 4,1 milj. euroa, ja merkittävin keskeneräinen kohde on teatteritalon peruskorjaus (1,8 milj. euroa).

Peruskaupungin taseella on **investointivarausta** yhteensä 24,7 milj. euroa. Peruskaupungin **lainakanta** on 131,0 milj. euroa (edellisvuonna 115,7 milj. euroa). Siirtovelkojen merkittävin erä on **lomapalkkajaksotus** sivukuluineen 7,2 milj. euroa.

Edellisten kausien ylijäämä on 153,2 milj. euroa. Tilikauden 2022 alijäämän (2,7 milj. euroa) vuoksi kumulatiivinen ylijäämä oli 150,5 milj. euroa 31.12.2022.

Peruskaupungin ja liikelaitosten tulos oli ylijäämäinen; 525 000 euroa. Lainakanta oli yhteensä 138,2 milj. euroa ja 3 811 €/asukas vuonna 2022. Manner-Suomen kunnissa lainakanta oli 3 363 €/asukas.

Peruskaupungin ja sen liikelaitoksen hyvän tuloksen muodostumiseen vaikuttivat muun muassa seuraavat seikat:

- Kainuunmeren Työterveys Oy:n osakkeiden myyntivoitto 1,9 milj. euroa
- Kaupunginvarikon tulipalosta aiheutunut vakuutuskorvaus 1,5 milj. euroa
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän tekemä ennakoitua parempi tulos, josta Kajaanin osuus 4,3 milj. euroa
- verotulojen kasvu 5,7 milj. euroa eli 3,8 % ja valtionosuuksien kasvu 6,0 milj. euroa eli 5,0 %
- tytäryhtiöiden maksamat osingot (6,4 milj. euroa) sekä vesivoiman vuokratuotto (2,8 milj. euroa)

Merkittävimmät **konserniin** yhdisteltävät yhteisöt ovat Loiste-konserniin kuuluvat yhtiöt. Konsernitaseen vieras pääoma on 885 milj. euroa, josta pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta ovat yhteensä 601 milj. euroa. Merkittävimmät konsernin pitkäaikaisiin lainoihin yhdisteltävät rahalaitoserät ovat:

➤ Loiste konsernin pitkäaikaiset lainat	378 milj. euroa
➤ Yhdisteltävä osuus Kainuun sote:n lainoista	75 milj. euroa
➤ Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin lainat	46 milj. euroa

Kaupunki on antanut konserniyhteisöiden ja muiden puolesta **takauksia yhteensä 27,5 milj. eurolla.**

Sijoitussalkun arvo oli 177,09 miljoonaa euroa 31.12.2022. Markkina-arvo oli tarkasteluhetkellä 193,9 milj. euroa.

Myyntivoitot ja arvonalautumiset olivat 6,6 milj. euroa. Myyntitappioita ja alaskirjauksia on tehty 4,5 milj. euroa. Sijoitussalkun arvo aleni vuoden

aikana 10 %, ja alenemisen vaikutus rahoitustuottoihin ja -kuluihin oli -5,0 milj. euroa 31.12.2022.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka talousarvio 2022 oli laadittu 16 milj. euroa alijäämäiseksi, toteuma v. 2022 oli merkittävästi parempi, sillä tulos oli 0,5 milj. euroa ylijäämäinen. Hyvään tulokseen vaikuttivat kertaluonteiset erät.

Lautakunnan toteaa myös, että peruskaupunki tekee 2–3 milj. euroa alijäämää, mikä katetaan muun muassa maksuilla, esim. Kajaanin Veden maksut

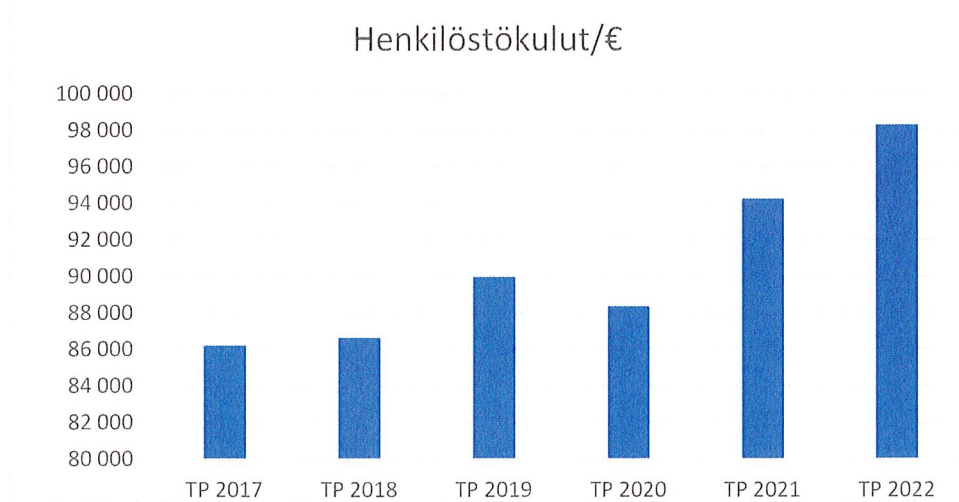
4.2 Henkilöstö

Kajaanin kaupungin ja sen liikelaitosten henkilöstömäärä kasvoi 63,8 henkilötyövuodella vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna. Suurinta lisäys oli perusopetuksen (+16,3 htv) ja varhaiskasvatuksen (+13,6 htv) -tulosalueilla ja, Kaukametsässä (+7,7 htv) sekä Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksessa (+6,5 htv).

Henkilöstön vuokraukseen käytetyt kulut vuonna 2022 olivat 768 843 euroa (571 323 euroa vuonna 2021). Henkilötyövuosiksi muutettuna tämä tarkoittaa 22 henkilötyöpanoksen lisäystä. Lisäksi tehtiin toimeksiantosopimuksia 84 kpl (peruskaupunki) ja 59 kpl koulutusliikelaitoksessa.

Osaavan henkilöstön saatavuudessa erityisesti varhaiskasvatuksen palveluihin on ilmennyt haasteita.

Henkilöstömenojen kasvu 4,3 % tarkoittaa 4 milj. euron henkilöstökulujen lisäystä. Talouden sopeuttamissuunnitelman päivittämisen yhteydessä kesällä 2022 todettiin, että henkilöstömenojen kulujen kasvua hillitään jatkossa huolellisella henkilöstösuunnittelulla sekä avoimeksi jäävien tehtävien uudelleen järjestelyillä esimerkiksi eläköitymisten yhteydessä (kaupunginvaltuusto 13.6.2022).

Henkilöstökulujen kehitys tilinpäätöstietojen 2017–2022 mukaan.

Sairauspoissaolot kasvoivat 36 % ja sairauspoissaolojen kustannukset nousivat 760 424 euroa vuonna 2022 edelliseen vuoteen verrattuina. Todennäköisimpänä syynä pidetään koronaviruspandemian aiheuttamia sairauspoissaoloja, sillä lyhyitä (1–3 päivää kestäviä) poissaoloja oli selkeästi enemmän edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi 4–29 työpäivää kestävien sairauspoissaolojen määrä lähes kaksinkertaistui samana aikana. Sen sijaan pitkien (181–865 pv) sairauspoissaolojen määrä on laskenut.

Diagnoosipääryhmittäin tuki- ja liikuntaelin sekä sidekudossairaudet olivat suurin ryhmä (2 906 pv), ei diagnoosia (3 452), hengityselinsairaudet (3 232), psykiatriset syyt (2 483) sekä vammat, myrkytykset ym. (963). Tuki- ja liikuntaelinsairauksiin liittyvät poissaolot vähenivät edellisvuoteen verrattuna (4 595 vuonna 2021). Huomattavan

suuri osa poissaoloista on luokiteltavissa ryhmiin 'ei diagnoosia' tai 'muut'. Yhtään sairauspoissaolopäivää ei ole ollut 41 %:lla henkilöstöstä Yli puolet sairauspoissaoloista kohdentuu 7 %:lle henkilöstöstä (Henkilöstöraportti 2022).

Työtapaturmien lukumäärä lisääntyi vuonna 2022 edellisvuoteen verrattuna, mutta niistä johtuvien sairauspoissaolojen korvauspäivien lukumäärä sen sijaan puolittui. Työtapaturmista liukastumisten, horjahtamisten tai kompastumisten korvauspäivien osuus oli 46 %. Työturvallisuuden kehittämiseen on panostettu Työn vaarojen selvittämisen ja arvioinnin prosessissa Granite-ohjelman avulla. Sattuneet tapaturmat ja läheltä piti -tilanteen tulee käsitellä yhteistoiminnassa esihenkilön johdolla oppimisen ja ehkäisevän toiminnan näkökulmasta.

Tarkastuslautakunnan toteaa, että perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstömäärän lisäys selittyy suurelta osin Ukrainasta saapuneiden pakolaisten palveluntarpeestaan.

Tarkastuslautakunta suosittaa korvaavan työn mallin käyttöönoton tehostamista.

Lautakunta toteaa Kajaanin kaupungin seuraavan työtapaturmia Granite-ohjelmalla. Työturvallisuuden kehittymisen seurannassa sekä vertailussa on edelleen kehitettävää.

Lautakunta suosittaa seurannan yhteismitallistamista ottamalla käyttöön LTIFR-arvon toimialoittain.

Lautakunta suosittaa tavoiteltavan LTIFR-arvon asettamista.

4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kajaanin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivitetty versio on hyväksytty valtuustossa 26.9.2022. Sisäisen valvonnan yleisohjeen mukaan kaupungin toimialat ja liikelaitokset ovat järjestäneet sisäisen valvonnan toimenpiteet osaksi toimintojen johtamista, seurantaa ja arviointia.

Sairauspoissaoloja aiheutui edelleen koronaviruksen johdosta. Työvoiman saatavuuteen liittyi ongelmia ja työtapaturmien määrä lisääntyi. Hyödykkeiden hintojen nousu näkyi elintarvikkeiden ja rakennustarvikkeiden hinnoissa. Kriittisten varaosien saatavuudessa oli vaikeuksia.

Sisäisen tarkastuksen kohteina olivat v. 2021–2022 ostolaskuprosessi ja HR- ja palkkaprosessi. Sisäisen tarkastuksen perusteella havainnot oli jaettu kriittisiin, erittäin merkittäviin, merkittäviin ja huomioitaviin kohteisiin. Ostolaskuprosessien tarkastuksessa ei havaittu kriittisiä kohteita.

Ostoja ohi sopimustoimittajien esiintyy jossain määrin, ja toimintaa on kehitetty seurantaa tehostamalla. Tämän vuoksi sopimusten laadintaosaamisen ja hallinnan kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää. Talous- ja henkilöstöhallinnon uudistuksen yhteydessä on suunnitelmassa päivittää ohjeistusta ja käytäntöjä.

HR- ja palkkaprozessien tarkastuksen positiivisina havaintoina koettiin HR-osaston ja Sarastian välinen toimiva ja joustava yhteistyö. Yhteistyöpalavereita pidetään kuukausittain. Samoin henkilöstöohjelma ja henkilöstöpalveluiden lähettämät kuukausiviestit esihenkilöille ja henkilöstölle ovat saadun tarkastuksen perusteella osoittautuneet onnistuneiksi.

HR- ja palkkaprozessien tarkastuksessa ilmeni muun muassa, että tietojärjestelmien käytön laajuus vaihtelee yksiköittäin, ja edelleen työyksiköissä käsitellään myös paperiaineistoa. Tätä pidettiin erittäin merkittävänä havaintona, joka edellyttää valvottuja toimenpiteitä mahdollisimman pikaisesti. Merkittävät havainnot edellyttävät aikataulutettua ja vastuutettua toimenpidesuunnitelmaa.

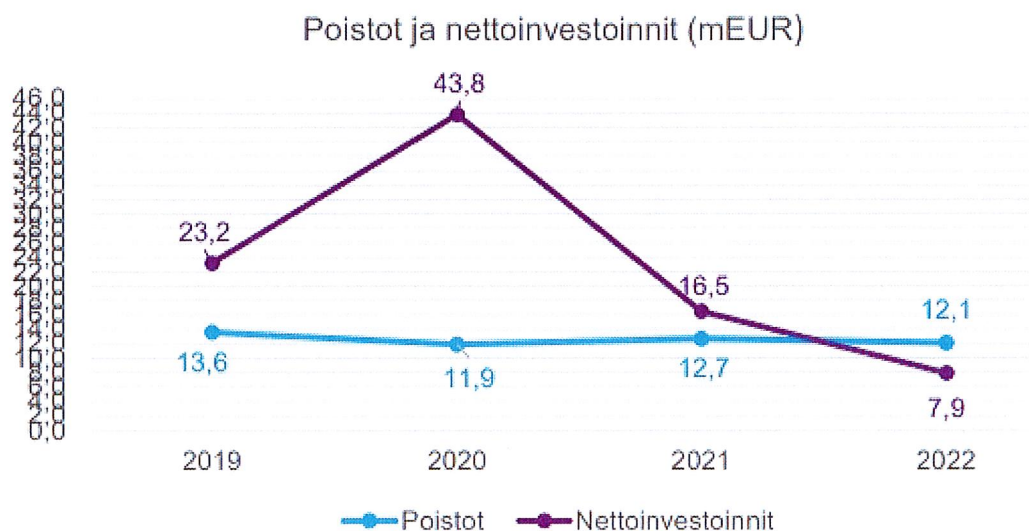
Tarkastuslautakunta suositaa, että esihenkilöiden työtä tuetaan ohjeistusten ja perehdytyksen avulla.

Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että laskujen kohdentamisen lisäksi tulee myös laskujen asiatarastukseen ja sopimusten mukaisuuteen kiinnittää erityistä huomiota. Lautakunta korostaa hankintasopimusten noudattamisen tärkeyttä.

4.4 Investoinnit

Peruskaupungin talousarvioon otetut nettoinvestoinnit vuonna 2022 olivat 12,6 milj. euroa toteuman ollessa 7,9 milj. euroa.

Nettoinvestoinnit ovat olleet suunnitelman mukaisia poistoja suuremmat vertailukaudella. Tasapainoisessa kuntataloudessa tulorahoitus riittää nettoinvestointien kattamiseen pitkällä aikavälillä.

Investointien talousarviossa ei ollut merkittäviä ylityksiä muutettuun talousarvioon nähden.

Kaupungin ja liikelaitosten toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on kuitenkin ollut positiivinen kuluneella tilikaudella (94,2 milj. euroa) sekä kolmella sitä edeltävällä tilikaudella (ks. tunnuslukutaulukko, liite 1). Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Talonrakennusinvestoinneissa sitovana tavoitteena oli 4 975 000 euroa netto. Investointien toteutuma oli noin 4 508 000 euroa. Merkittävimpinä hankkeina valmistuivat Sissilinnan peruskorjaus ja Nakertajan koulun, Kainuun museon ja kaupungintalon korjaus- ja muutostyöt. Teatteritalon peruskorjaus aloitettiin kesällä 2022. Paloasema- ja varikkohanke (Temppu) keskeytettiin hankintavaiheessa kesällä 2022 ja uusi hankintamenettely järjestettiin syksyllä. Hankkeen toteuttamisen lopullinen päätös ja rakentamisen aloittaminen siirtyi vuodelle 2023.

Investoinnit ovat valtuustoon nähden sitovia. Merkittävimmät investoinnit ja niiden toteuma v. 2022:

Kohde	toteuma 2022	talousarvio 2022
Sissilinna	1,80 milj. euroa	1,7 milj. euroa
Teatteritalo	1,60 milj. euroa	1,5 milj. euroa
Peruskoulujen investoinnit	0,1 milj. euroa	0,2 milj. euroa
Ympäristötekni- sien toimialan rakennukset	0,15 milj. euroa	0,2 milj. euroa
Katualueet	2,4 milj. euroa	4,72 milj. euroa

5 TARKASTUSLAUTAKUNNAN VALITSEMAT PAINOPISTEALUEET

5.1 Perusopetuksen tulosalue

Perusopetuksen talousarvion vuosikate ylittyi 996 000 eurolla toimintatuottojen paremmasta kertymisestä huolimatta. Toimintatuottoja kertyi 548 000 euroa enemmän kuin talousarviossa oli varauduttu.

Perusopetuksen haasteena on ollut vuonna 2022 opetuksen järjestäminen asianmukaisesti Ukrainan sotaa pakeneville. Tämä on heijastunut henkilöstön resurssitarpeeseen, kun valmistavia ryhmiä on perustettu.

Perusopetuksen riskit ja riskiluokat ovat pysyneet pääsääntöisesti samoina, mutta tunnistettu riski ”oppilasmäärä, tilojen käyttöaste sekä henkilöresurssi eivät ole tasapainossa” on noussut riskiluokasta 15 riskiluokkaan 20.

Riskien hallinnan osalta riskiluokkiin 10–16 kuuluville kohteille pitää tehdä toimintasuunnitelma riskien hallitsemiseksi ja pienentämiseksi. Puolestaan riskiluokkiin 20–25 kuuluvat kohteet ovat kriittisiä ja ei siedettäviä -riskejä. Nämä riskit vaativat välittömiä toimenpiteitä. Näin ollen suurimmalle osalle perusopetuksen riskeistä pitää olla olemassa toimintasuunnitelma tai niiden toimintasuunnitelma pitää olla jo toteutuksessa.

Perusopetuksessa onkin reagoitu jo henkilöstövajeeseen palkkaamalla uutta henkilökuntaa. Talousarviossa perusopetuksen htv oli 412,5, ja määrä on noussut 434,6 htv:een vuonna 2022.

Lautakunta suositaa perusopetuksen oman toiminnan kriittistä tarkastelua ja kannustaa laajentamaan toimintatapoja ja -malleja haastavien tila- ja henkilöstöressurssien ratkaisujen etsimiseen. Tällöin tavoitteena olisi juurisyiden tunnistaminen ja rakenteellisten muutosten tekemisen mahdollistaminen.

Talousarvio on laadittu vuonna 2021, se koskee vuotta 2022 ja toiminnan ja talouden toteutumista arvioidaan vuonna 2023. Haasteena on ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten ennakoimattomuus.

Lautakunta toteaa, että lasten tuen tarve on suurempi kuin tuki, jota siihen voidaan antaa.

Lautakunnan mielestä laadukkaan opetuksen mittarit puuttuvat; miten mitataan laadukas perusopetus?

5.2 Varhaiskasvatuksen tulosalue

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, mikä tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Jokainen lapsi huomioidaan ja hyväksytään sellaisena kuin hän on. Jokaisen mielipiteet tulevat huomioituiksi.

Uusi varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelma tulivat voimaan 1.8.2022. Jokaiselle tehostetun ja erityisen tuen lapselle laaditaan hallintopäätös 1.8.2022 alkaen. Kajaanin varhaiskasvatuksen painopistealueina ovat osallisuus, arviointi ja inklusio.

Kajaanissa varhaiskasvatusta tarjoaa 18 kunnallista ja 12 yksityistä päiväkotia sekä 16 yksityistä perhepäivähoitajaa. Vuonna 2022 kaksi yksityistä päiväkotia lopetti toimintansa. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on 30 %. Osassa päiväkodeista on vuorohoitoa. Kunnallista leikkikerhotoimintaa on Silmun ja Jormuan leikkikerhoissa 3–5-vuotiaille lapsille, jotka eivät ole säännöllisessä varhaiskasvatuksessa. Lisäksi avointa varhaiskasvatusta järjestetään joka toinen perjantai klo 9–11 Silmussa.

Kajaani valikoitui kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun, missä on mukana kaksi kunnallista ja yksi yksityinen päiväkotia. Kokeilu alkoi jo elokuussa 2021 ja valtio on luvannut korvata kokeilun kustannukset. Kajaani hallinnoi Kainuun kuntien yhteistä hanketta Lapsen tuen mallin jalkauttamiseen ajalle 2021 elokuu – 2023 vuoden loppuun. Lisäksi varhaiskasvatus oli mukana valtakunnallisessa Oikeus Oppia työryhmässä.

Vuonna 2022 aloitti uusi varhaiskasvatuksen johtaja Mika Tiihonen. Varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien rekrytoinnissa on ollut haasteita.

Varhaiskasvatuksen toimintakate alitti talousarvion 0,666 M€. Asiakasmaksulain muutos on alentanut varhaiskasvatuksen asiakasmaksukertymää.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan riskienhallinta ei ole ajan tasalla, ja henkilöstössä ilmenee uupumisen merkkejä.

Lautakunnan näkemyksen mukaan riskiluokkaan 20 kuuluvat kohteet vaativat välittömiä toimia. Myös alempiin riskiluokkiin kuuluviin kohteisiin on syytä varautua.

Tarkastuslautakunnan mielestä on positiivista, että lisätyövoimaa on palkattu sinne, missä tarve on suurin; esim. lasten tuen tarpeen kasvu ja siitä aiheutuvat hallinnolliset – ja käytännön työvoiman tarpeet.

Perhepäivähoidon osuus on vähentynyt. Lapset tulevat varhaiskasvatuksen palveluiden piiriin entistä nuorempina. Käytettävissä olevat tilat täyttyvät ja tulisi kiinnittää huomiota ja varautua siihen, ettei varhaiskasvatuksen paikkoja tarvitsisi jonottaa, kun tarve hoitopaikan saantiin on ajankohtaista. Huomattava on, että asiakasmaksut ovat edelleen merkittävä tulolähde.

5.3 Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden tulosalue

Yksi kuntien tehtävistä on luoda kunnan asukkaille hyvinvointia. Hyvin suunnitellun ja terveen ympäristön lisäksi hyvinvointia luovat liikunnan ja kulttuurin antamat mahdollisuudet. Liian helposti unohdetaan, että kulttuurilla on vähintäänkin yhtä suuri merkitys kansalaisten hyvinvoinnille kuin liikunnalla.

Kaupunginkirjasto

Kirjastolaitos on yksi merkittävimmistä demokratian kulmakivistä, sillä se mahdollistaa kaikille kansalaisille pääsyn ilmaiseksi tiedon lähteille.

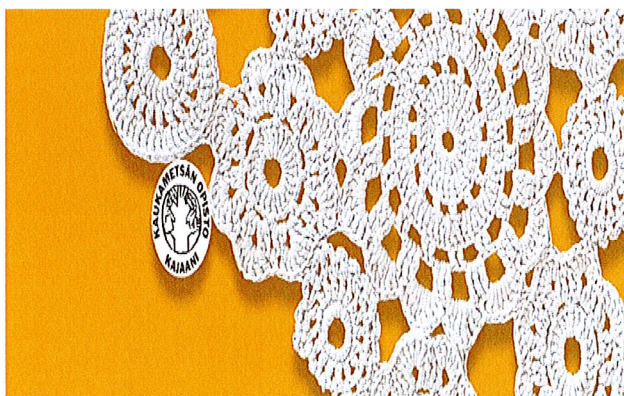
Kajaanin pääkirjasto on rakennettu 1980-luvulla tuon ajan tarpeita varten. Rakentamisaikana kirjasto rakennettiin kirjojen lainaamista ja lehtien lukemista varten. Toiminta on muuttunut 40 vuodessa täysin, sillä nykyisin kirjastorakennus toimii perustoimintojen lisäksi kaupunkilaisten kohtauspaikkana sekä erilaisten tapahtumien ja näyttelyiden järjestelypaikkana. Äänikirjat ja erilaiset digipalvelut ovat myös muuttaneet kirjastojen luonnetta.

Kajaanin pääkirjaston peruskorjaus alkaa olla ajankohtainen.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että tulevan peruskorjauksen yhteydessä muuttuneet tarpeet otettaisiin huomioon mm. liikuteltavien väliseinien muodossa.

Kaukametsän opisto ja musiikkiopisto

Kaukametsän opistossa ja musiikkiopistossa on siirrytty yhden (1) rehtorin järjestelmään. Lisäksi kummallakin toimipisteellä on oma apulaisrehtorinsa. Molempien opistojen toimintaan ja kurssivalintaan tulee jatkossa vaikuttamaan ikäluokkien pieneneminen.

Vuonna 2030 Kajaanissa on 1000 lasta vähemmän kuin nyt. Tämä valitettava trendi tulee jatkossa ottaa huomioon opistojen kurssitarjontaa suunniteltaessa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että yhteisen rehtorin järjestelmään muuttuminen on selkeyttänyt molempien toimipisteiden toimintaa ja tuonut synergiaetuja.

Kainuun museo

Kainuun museo on myös maakunnallinen museo ja sen toiminta on lakisääteistä, mikä tarkoittaa sitä, että valtio maksaa suuren osan museon kuluista. Museoon ei ole pääsymaksua, mikä mahdollistaa kaikkien pääsyn tutustumaan museon kokoelmiin. Museossa käy säännöllisesti päiväkotij- ja koululaisryhmiä.

Tarkastuslautakunta toteaakin Kajaanin kaupungin hoitaneen erinomaisesti lasten kotiseutukasvatusta museokäyntien muodossa.

Museon ongelmana on se, ettei rakennusta ole alun perin suunniteltu museorakennukseksi. Museon kokoelmat sijaitsevat erillisissä varastotiloissa useissa paikoissa kaupungilla, ja isommat näyttelyesineet joudutaan kantamaan yläkerran näyttelytilaan ahtaita portaita pitkin. Museotilat vaativat tietynlaisen ilmaston mm. ilmankosteuden suhteen. Mikäli tila on liian kuiva, niin kaikkien museoesineiden säilymistä ei voida taata. Ongelmana on myös ammattitasoisen henkilökunnan vaihtuvuus, mikä hankaloittaa pitkäjänteiden työn tekemistä.

Kajaanin kaupunginteatteri – aluetatteri

Kajaanin kaupunginteatteri toimii myös aluetatterina eli se järjestää teatterinäytöksiä laajalla alueella mm. kouluissa. Aluetatterina toimiminen tuo teatterille merkittävän määrän valtionavustuksia. Kajaanin kaupungilla maakunnan keskuspaikkana on velvollisuus tuottaa teatterielämyksiä koko maakunnan asukkaille.

Kajaanin kaupunki on viimeisen 10 vuoden aikana panostanut huomattavan summan koulujen ja liikuntapaikkojen peruskorjauksiin ja rakentamiseen.

Tarkastuslautakunta ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että teatterin esityspaikat, alun perin Kainuun Suojeluskuntapiirin rakennuttama Sissilinna, ja alun perin Kaupunginhotelliin rakennettu, ja pitkään kaupungintalona toiminut teatterin päänäyttämönä toimiva rakennus peruskorjataan. Sissilinna on jo valmistunut, mutta tarkastuslautakunta toteaa remontin viivästyneen ja korjauskustannusten ylittyneen, joten jatkossa kustannuseurantaa ja -hallintaa tulee parantaa.

Remonttien aikana teatteri on joutunut toimimaan väistötiloissa mm. seminaarilla, joka on aiheuttanut pääsylipputulosten vähenemisen. Kajaanin kaupunginteatterilla on valtakunnallisesti hyvä maine, jonka vuoksi teatteri on saanut erittäin ammattitaitoista henkilökuntaa, ja tämä on taannut esitysten korkean tason.

Teatterin tehtävänä on luoda elämyksiä ja saada katsojat jopa syvällisesti miettimään näkemäänsä. Kajaanin kaupunginteatterissa on aloitettu vuonna 2022 asiakas- ja asukastyytyväisyyskysely sellaisten kaupunkilaisten keskuudessa, jotka eivät ole vielä teatterin aktiivisia asiakkaita.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kyselyn tutkimuksia sovellettaisiin ainakin osittain teatterin ohjelmistoa valittaessa.

Taidemuseo

Kajaanin taidemuseo toimii alun perin 1930-luvun alussa poliisiasemaksi rakennetussa, arkkitehti Eino Pitkäsén suunnittelemassa rakennuksessa. Taidemuseoon on vapaa pääsy, mikä takaa varallisuuteen katsomatta asiakkaille ilmaisen pääsyn taiteen pariin. Myös taidemuseossa käy aktiivisesti päiväkotij- ja koululaisryhmiä, minkä tarkastuslautakunta kokee merkittäväksi taidekasvatukseksi.

Kajaanin kaupungilla oli 1970- ja 80-luvuilla oma taidehankintoihin keskittynyt ryhmänsä, ja vuosittain kaupungin talousarviossa oli merkittävä summa varattuna taidehankintoihin. Kaupungin omistukseen hankittiinkin merkittävä määrä tuon ajan taiteilijoiden merkkiteoksia.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupungin omistamia taideteoksia tuotaisiin enemmän esille museon näyttelyihin.

Nykyään taidemuseon saama, taidehankintoihin tarkoitettu rahasumma on lähes olematon. Taidemuseon kokoelmat karttuvatkin lähinnä lahjoitusten avulla.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että Kajaanin kaupunki kasvattaisi taidemuseolle taidehankintoihin osoitettuja määrärahoja.

Suositus kulttuurilaitosten osalta

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen mukaan kulttuuri lisää ihmisten hyvinvointia.

Kajaanin kaupungin kulttuurilaitokset toimivat erillisinä laitoksina ilman riittävää koordinoitua. Tarkastuslautakunta suosittelee, että Kajaanin kaupunki perustaisi kulttuurituottajan tehtävän. Kulttuurituottajan tehtävänä olisi koordinoita kaupungin kulttuurilaitosten ja kolmannen sektorin kulttuurituottajien toimintaa sekä järjestää erilaisia kulttuuritapahtumia.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden tehtävänä on hyvinvoinnin ja turvallisuuden edellytysten luominen nuorten keskuudessa. Nuorisopalveluihin kuuluvat nuorisotalo, starttipaja, etsivä nuorisotyö ja ohjaamo sekä aluehallintoviraston osittain rahoittama koulunuorisotyö.

Osalla nuorisoa on pahoinvointi lisääntynyt hälyttävästi viime vuosien aikana. Tähän on vaikuttanut mm. sosiaalisen median aiheuttamat ulkonäkö- ja menestymispaineet sekä sosiaalisessa mediassa usein piiloon jäävä kiusaaminen.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki lisää runsaasti panoksia nuorten ongelmien ennaltaehkäisemiseen ja ratkaisemiseen yhteistyössä Kainuun hyvinvointialueen kanssa.

5.4 Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

Koulutusliikelaitos kattaa toisen asteen koulutuksen eli lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen sekä tutkintoon valmentavan koulutuksen, Tuvan. Kainuun ammattiopisto vastaa Kajaanin osalta oppivelvollisuuden Valpas- toiminnasta. Valpas-palvelun toiminta-ajatuksena on tukea vastuuketjua, jossa oppivelvollinen pyritään saattamaan ohjaus- ja valvontavelvolliselta seuraavalle. Koulutusliikelaitokseen kuuluva tytäryhtiö Edukai Oy järjestää koulutuspalveluja kilpailuilla markkinoilla. Koko Kainuun ammattiopisto on sertifioitu OKKA-säätiön kestävän kehityksen sertifikaatilla ensimmäisenä ammatillisena oppilaitoksena Suomessa. Perustehtävänä on tarjota kaikille mahdollisuus osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ja oppimiseen

Talous ja toiminta

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen vuosi 2022 oli talouden ja toiminnan näkökulmasta erinomainen. Toiminnan tulos oli 1,7 M€ ylijäämäinen, myös tytäryhtiö Edukai Oy:n tulos oli positiivinen ollen 491 000 €. Palveluntuotannon kustannukset ovat pysyneet pääosin edellisvuosia vastaavalla tasolla. Nousua on eniten henkilöstökuluissa sekä it-laitteiden leasing kustannuksissa.

Koulutusliikelaitoksen palvelutuotannon kustannukset 2017 - 2022							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Muutos % 2017->2022
Henkilöstökulut	18 291 681	16 912 094	17 534 518	18 391 058	19 988 816	20 257 289	10,7
Materiaaliostot	2 013 734	2 501 605	3 476 011	2 260 156	1 956 492	2 019 338	0,3
Palvelujen ostot	4 822 541	4 929 829	6 059 748	5 019 063	5 107 687	5 189 801	7,6
Tilavuokrakustannukset	4 891 048	4 832 076	4 839 736	4 813 477	4 783 422	4 560 474	-6,8
It-laitteiden leasingkustannukset	555 650	647 137	605 731	533 810	632 609	725 184	30,5

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen ennakoitiin haasteellista ja se on käynyt ilmi vuoden 2022 suoritepäätöksen osalta. Budjetointi suoritetaan kesän ja syksyn aikana, mutta valtiolta tuleva rahoitus tulevalle vuodelle tiedetään vasta vuoden lopussa. Tavoitteellinen opiskelijamäärä on keskeinen tekijä suoritepäätöksissä, se vaikuttaa noin 70 % koko rahoituksesta ja määrä tulee vuosittain OKM:n päätöksenä. Vuoden 2022 suoritepäätöksessä määrä oli yllättäen noin 5 % ennakoitua pienempi.

Toiminnassa on seurattu ja toteutettu Kajaanin kaupunkistrategiaa talousarvion toiminnallisten tavoitteiden, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kautta. Myös koulutusliikelaitoksen oma toiminnallinen strategia on ohjannut toimintaa. Talousarvion taloudelliset tavoitteet on saavutettu. Toiminnallisista tavoitteista

toteutui 10/16, ja ne tavoitteet, joihin ei päästy, olivat erittäin lähellä toteutua. Toiminnalliset tavoitteet asetetaan opiskelijoilta saadun palautteen perusteella.

Toyota Auto Finland Oy:n ammatillisen koulutuksen lupa ja vastuu siirtyivät KAO:lle. Ammatillisen koulutuksen sopimus Kuusamon ja Kajaanin kaupunkien välillä on päivitetty.

Laadun seuranta ja varmistaminen

Laadun edistämiseksi on käynnistetty työ prosessien määrittelemiseksi ja kehittämiseksi. Työn aikana tarkastellaan ohjeet ja kuvataan toiminta prosessikaavioina. Johtamisjärjestelmän dokumentaation alustana on IMS-järjestelmä. Tämä helpottaa kokonaiskuvan saamista toiminnasta, yhtenäistää prosesseja ja vahvistaa johtamisjärjestelmän dokumentoinnin hallintaa ja selkiyttää prosessien vastuita ja omistamista.

Asukas- ja asiakastyytyväisyys

Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia edistetään järjestämällä tapaamisia työelämäyhteistyöryhmien kanssa ja tekemällä ennakointi- ja strategista yhteistyötä työelämän kanssa. Opiskelijoiden tehokkain vaikutuskanava ovat opiskelijakunnat ja niiden hallitus. Opiskelijakunnat toimivat niin Kainuun ammattiopistolla kuin lukiossa. Koulutusliikelaitoksen verkkosivuilla on avoin palautelomake, jonka kautta tulleet palautteet käsittelee asiasta vastaava henkilö.

Opiskelijoille ja työelämätoimijoille järjestetään säännöllisesti palautekyselyt. Laatukoordinaattori tekee palautekyselyn tuloksista koko Kainuun ammattiopistoa koskevan yhteenvedon, poimintoja tuloksista ja raportoi nämä esihenkilöille. Lukio opiskelijoille järjestetään tulo- ja päättökysely, joista tehdään yhteenveto.

Toiminnan tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus

Koulutusliikelaitoksen toiminta on tuloksellista ja tarkoituksenmukaista, ja sitä kehitetään jatkuvasti. Toiminta kattaa toisen asteen eli lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen sekä tutkintoon valmentavan koulutuksen. Yhteishaun kautta lähes kaikille hakijoille on tarjolla opiskelupaikka. Opiskelijamäärää kasvattaa myös yhteishaun lisäksi käytössä oleva jatkuva haku.

Opiskelijamäärät niin ammatillisessa- kuin lukio-opetuksessa ovat pysyneet hyvällä tasolla. Vuonna 2022 ammatillisen tutkinnon suoritti 1091 opiskelijaa ja ylioppilastutkinnon 184 opiskelijaa. Opiskelijavuosien määrä on kasvanut vuosittain jo usean vuoden ajan. Esimerkiksi Kainuun ammattiopiston tuloksena oli 2990 opiskelijavuotta vuonna 2022 tavoitteen ollessa 2734. Kainuun ammattiopiston päättökyselyssä valmistuvista opiskelijoista 90 % arvioi olevansa töissä, jatko-opinnoissa tai yrittäjänä opintojensa jälkeen. Lukio opiskelijoiden osalta jatko-opintoihin tai työelämään siirtyneiden osalta luku oli 82,3 %.

Henkilöstön hyvinvointi

Lakisääteisestä työhyvinvointi- ja työsuojelutoiminnasta on huolehdittu sekä tuettu omaehtoista työhyvinvointia monipuolisesti. Työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa pidetään säännöllisiä palavereita sairauspoissaolojen ehkäisemiseksi. Henkilöstöllä on mahdollisuus vastata Kajaanin kaupungin toteuttamaan henkilöstökyselyyn. Käytössä on kaupungin liikunta- ja kulttuurietu ePassi. Työhyvinvointia tukevaa toimintaa järjestetään kerran vuodessa henkilökuntakerhon kautta. Työhyvinvointiin liittyviin koulutuksiin osallistuminen mahdollistetaan.

Tarkastuslautakunta toteaa, että työnantajilta saadun palautteen perusteella on syytä kiinnittää huomiota opiskelijoiden työelämävalmiuksien vahvistamiseen heidän siirtyessään työelämään.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan koulutusliikelaitosta on johdettu talouden ja toiminnan osalta hyvin, ja koulutusliikelaitoksessa panostetaan työntekijöiden hyvinvointiin.

5.5 Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy

Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy (KAMK Oy) on Kajaanin kaupungin 100 %:sti omistama oppilaitos. Se on toiminut yli 30 vuotta, joista viimeiset yhdeksän vuotta osakeyhtiönä. Ammattikorkeakoululaki sääntelee sekä koulutuksen tavoitteita että rahoitusta. KAMK:n päätehtäviä ovat koulutus, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminta (TKI) sekä palveluliiketoiminta KAMK:ssa voi suorittaa sekä ammattikorkeakoulututkintoon että ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta. Siellä voi myös opiskella avoimen ammattikorkeakoulun aineita.

Toiminta-ajatuksessaan KAMK lähtee siitä, että se on työ- ja opiskelupaikkana kansallisesti houkutteleva ja kiinnostava sekä hyvä yhteistyökumppani. Se haluaa omalta osaltaan edistää Pohjois- ja Itä-Suomen sekä Pohjois-Pohjanmaan eteläisen seudun osaamisen, osaajien ja elinkeinoelämän kehittymistä sekä toimijoiden välistä yhteistyötä.

KAMK'30 on määritellyt omat strategiset tavoitteensa:

1. Vetovoimainen ja hyvinvoiva korkeakouluyhteisö 2. Tulokellinen ja tehokas koulutus toiminta-alueen tarpeisiin 3. Valitsemillaan kärjillä kansallisesti ja globaalisti kiinnostava kumppani

KAMK:lle strategian pohjalta asetetut toiminnalliset tavoitteet se täytti vuonna 2022 pääsääntöisesti.

Henkilöstöön kohdistunut työnhallinnan parantaminen ja kuormittavuuden vähentäminen toteutuivat osittain. Henkilöstön hyvinvointiin panostettiin monilla tavoilla ja painotettiin Siqni- kyselyn kokonaistyytyväisyyttä. Vastausprosentti tammikuussa 2022 toteutetussa kyselyssä oli korkea eli 81 %. Yksi merkittävimmistä

esiinnousseista asioista oli lähiesihenkilötyön parantaminen. Tähän haasteeseen, kuten muihinkin kyselyssä esiinnousseisiin asioihin, puututtiin jo vuoden 2022 aikana.

Tutkintosaanto ei KAMK:ssa saavuttanut sille asetettua tavoitetta. Koko ammattikorkeakoulusektorilla on tutkintosaanto pienentynyt v. 2022. Pienentymisestä huolimatta KAMK oli kuitenkin alustavissa tulostavissa tulosten osalta 2. sijalla kokoon suhteutettuna. YAMK-tutkinnoissa tavoite sen sijaan ylitettiin 4 tutkinnolla.

Yrittäjätutkinnon suorittaneita oli vähemmän (11) kuin asetettu tavoite (15), joten siinä ei tavoite toteutunut. Koronalla saattaa olla tähän vielä vaikutusta.

Talousarviossa todetut riskit on tunnistettu riskienhallinnassa ja ryhdytty toimenpiteisiin riskien eliminoinniksi tai pienentämiseksi. Talouden osalta on tehty erilaisia toimenpiteitä mm. koulutusten lisäämistä ja uusia koulutusaloja hakemalla. Englanninkielisten opintojen määrä on lisääntynyt.

KAMK:n tulos oli vuonna 2022 tappiollinen 154 133 €. Tämä johtui ennen kaikkea OPM:n ohjeista kirjata rahoituseriä vuodelle 2021, vaikka ne kohdentuivat vuodelle 2022.

Korkeakoulujen tulostavissa rahoitusosuuden säilyttäminen edellyttää, että toimintaa tehostetaan sektorin keskiarvoa voimakkaammin. KAMK:n korkea sijoitus tuloksellisuudessa ja pitkälle optimoitu toiminta ovat erittäin haastava yhdistelmä, mutta KAMK Oy haluaa säilyttää tuloksellisuuden tason valtakunnan kärjessä.

Liikevaihto jatkoi kasvuaan ollen 22.997.034 €. Merkittävä kasvu oli erityisesti EU-alueen ulkopuolelta tulevien kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksuissa, jotka tuplaantuivat budjettiin nähden ja nousivat edellisvuoden (2021) 710 000 €:sta 1.030 000 €:oon.

KAMK:n visio on Pieni suuri korkeakoulu. Kolmekymmentävuotias KAMK Oy toteuttaa sitä tomissaan ja on merkitykseltään suuri Kajaanille ja Kainuun alueelle ja sen kehitykselle. Yhteistyötä se tekee sekä alueen elinkeino- ja työelämän että niin kansallisten kuin kansainvälistenkin kumppaneiden kanssa.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen siihen, että Kajaanin Ammattikorkeakoulu täyttää visiota Pieni suuri korkeakoulu onnistuneesti ja edelleen korostaa hyvän yhteistyön merkitystä alueellisten toimijoiden kanssa.

5.6 Kajaanin Teknologiakeskus Oy

Kajaanin Teknologiakeskus Oy:n tehtävänä on vuokrata, rakennuttaa, kunnostaa ja tarvittaessa myydä tiloja ja tontteja yritystoiminnalle. Valtuuston asettamat tavoitteet ovat täyttyneet tilojen käyttöasteen (95 % < 97,08 %) sekä liikevaihdon osalta (3 450 000 € < 3 520 329,04 €). Käyttöaste on näin ollen ylittänyt tavoitteen 2,1 ja liikevaihto 2,0 % prosentilla.

Tulostavoitteeseen Kajaanin Teknologiakeskus Oy ei puolestaan päässyt (275 000 € > 213 543,33 €). Tuloksesta jäätiin 22,3 %. Tulos on kuitenkin, toimintaympäristö huomioiden, hyvä.

Tarkastuslautakunta teki arviointitapaamisen Kajaanin Teknologiakeskus Oy:öön 11.10.2022. Tapaamisen aikana todettiin, että toiminta on terveellä pohjalla ja lainakantaa on saatu ajettua alas menneinä vuosina. Tapaamisessa nähtiin haasteena muuttunut toimintaympäristö (Ukrainan sota), koska hintojen kasvu ja inflaatio ovat lähteneet liikkeelle. Nämä haasteet ovat nyt realisoituneet Teknologiakeskuksen tulokseen.

Kehitettävänä asiana tarkastuslautakunta näkee Teknologiakeskuksen henkilöstöressit ja henkilöiden ajankäytön. Toiminnan tehokkuutta on haettu ohuella organisaatiolla. Toiminnan tehokkuus onkin näkynyt aiempina vuosina tuloksessa ja lainakannan keventymisenä.

Tarkastuslautakunta suosittaa toimitusjohtajan roolin tarkastelua.

Henkilöstöressien vähyyks näkyy tällä hetkellä muun muassa riskien arvioinneissa. Tunnistettuja riskejä on tuotu valtuuston tietoon vain yksi kappale toiminnallisista riskeistä. Strategisia riskejä, rahoitusriskejä ja vahinkoriskejä ei ole käsitelty tällä hetkellä riittävässä laajuudessa.

Tarkastuslautakunta suosittaa henkilöstöressien kehittämistä mm. koulutuksien osalta, jotta tilojen myyntiin ja vuokraustoimintaa saadaan lisää tehokkuutta.

6 MUUT HAVAINNOT

6.1 Talouden sopeuttamissuunnitelman toteutuminen

Talouden sopeuttamissuunnitelman tavoite vuosille 2020–2022 oli saavuttaa 6,35 milj. euron säästö. Toteuma oli 3,73 milj. euroa, eli tavoitteesta jäätiin 2,60 milj. euroa.

Talouden sopeuttamissuunnitelmaa päivitettiin vuoden 2022 aikana (kv 13.6.2022). Kaupungin pitkän aikavälin talouden tasapainon sekä kaupungin investointikyvyn varmistamiseksi nähtiin välttämättömäksi löytää vaikuttavia keinoja talouden tasapainottamiseksi. Tavoitteena on löytää vuosittaisia säästöjä vähintään 2,5 milj. euroa erityisesti kaupungin palveluverkkoon ja -rakenteisiin toimintatapoja uudistamalla sekä yhteistyötä tiivistämällä. Sopeuttamissuunnitelman päivittämistä

ohjasi laaja poliittinen ohjausryhmä. Osana sopeuttamissuunnitelman päivittämistä toteutettiin koko henkilöstöä koskeva yhteistoimintamenettely.

Kori	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Tavoite 2022	Toteuma 2022	Alkuperäinen tavoite yhteensä 2020–2022	Toteuma yhteensä 2020–2022
A	1,798,190 €	860,205 €	1,353,200 €	958,642 €	5,015,200 €	3,617,037 €
B	50,000 €	50,000 €	135,000 €	- €	1,341,300 €	100,000 €
D		19,300 €		- €		19,300 €
Kaikki yht.	1,848,190 €	929,505 €	1,488,200 €	958,642 €	6,356,500 €	3,736,337 €

Vuonna 2022 talouden sopeuttamissuunnitelma toteutui mm. seuraavasti:

työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentyminen	450 000 €
tuulivoimapaistot	225 000 €
säästövapaiden vähentäminen	60 000 €
rakennusten rakennemuutosohjelma	65 000 €
kiinteistöjen energiansäästö	50 000 €
koulutusliikelaitoksen organisaation keventäminen	45 000 €
oppilaaksiottoalueen muutos	28 000 €
perusopetuksen opetustilojen varustelu	20 000 €
Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen hankinnat	15 000 €

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talouden sopeuttamiselle asetetut tavoitteet on hyvä asettaa niin, että ne ovat realistiset saavuttaa.

Pelkästään lukujen valossa saavutettuihin tavoitteisiin ei voida olla tyytyväisiä. Kipeiden ratkaisujen lykkääminen tuo väistämättä paineita tulevaisuuteen.

6.2 Muita havaintoja

Käyttöomaisuuserät

Sovitun käytännön mukaisesti Sarastia ilmoittaa keskeneräiset käyttöomaisuuserät Kajaanin kaupungille huhtikuun ja elokuun katkon jälkeen. Kaupungin henkilöstö merkitsee toimitettuihin listoihin valmistuneet käyttöomaisuuserät, minkä perusteella Sarastia siirtää ne käyttöomaisuuskirjanpitoon ja poistot aloitetaan. Menettely varmistaa, että keskeneräiset kohteet siirretään valmiiseen käyttöomaisuuteen riittävän ajantasaisesti.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että suoraan käyttöön tulevat käyttöomaisuuserät (esim. koneet ja laitteet) otetaan poistojen laskennan piiriin välittömästi.

Investointikustannukset

Suoritetussa tarkastuksessa on havaittu, että kustannuksia on kirjattu yksittäistapauksessa virheelliselle investointikohteelle.

Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään kontrollia näiltä osin, jotta hankkeen kustannusseuranta on ajan tasalla, ja kohteen hankintameno muodostuu oikein.

Sopimusten hallinta

Sopimushallinta on järjestetty CaseM-tiedonhallintapalvelussa sekä osittain kilpailutustyökalussa Cloudiassa. Voimassa olevista sopimuksista on tehty koonti, jossa näkyvät hankinnan diaarinumero, sopimuksen kesto ja toimittaja. Koontia päivitetään manuaalisesti hankintatiimissä, ja se toimii aputyökaluna hankintoja tekeville henkilöille ja estää ostamisen ohi sopimusten sekä päällekkäiset kilpailutukset.

Tarkastuslautakunta suosittelee hankintaprosessin kehittämistä siten, että toteutettuja hankintoja jälkitarkastettaisiin määräajoin vertaamalla ostoja voimassa oleviin sopimuksiin ja puitesopimuksiin, jotta mahdolliset puitesopimusten ohi tapahtuneet hankinnat tulisivat esille.

Oppilastilastot

Opetustoimen vuoden 2022 rahoitus perustuu osaksi 20.9.2022 kerättyihin tietoihin oppilas- ja suoritemääristä. Suurin osa esi- ja perusopetuksen tiedoista sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen laskentaan tarvittavat tiedot haetaan suoraan KOSKI-tietovarannosta.

Tilastoinnista täytyy Opetushallituksen lähetekirjeen mukaisesti säilyttää allekirjoitetut arkistotulosteet, vaikka tiedonsiirto tapahtuu sähköisesti. Arkistointi on järjestetty asianmukaisesti.

Tarkastuslautakunta suosittelee selvittämään mahdollisuutta allekirjoitettujen tilastotositteiden sähköisestä säilyttämisestä.

Suositus arkistotulosteiden säilyttämisestä perustuu Opetushallituksen kirjeeseen 30.8.2022 (OPH-1838- 2022), jonka mukaan ilmoituksen taustatiedot tulee arkistoida.

Kuntatalouden perustiedot

Kuntatalouden perustietojen osalta todetaan, että valtionosuuksiin 2022 vaikuttava tilikauden 2021 kuntatalouden tietojen keruu on asianmukaisesti järjestetty. Taloustiedoilla on yhteys kirjanpitoon.

Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään kontrolleja siten, että aineiston kokonaistason siirtyminen palveluluokittain ja sektoreittain voidaan varmistaa.

Kiitokset

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin henkilökuntaa ja luottamushenkilöitä hyvin tehdystä työstä vuonna 2022.

Kajaanissa 30. päivänä toukokuuta 2023

KAJAANIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

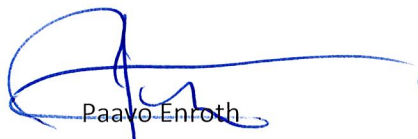
Teemu Niva

puheenjohtaja

Eveliina Kinnunen

varapuheenjohtaja

Paavo Enroth

jäsen

Raili Myllylä

jäsen

Leena Törrö

jäsen

Liite: Tunnuslukuja 2018–2022

Tunnusluku	2018	2019 *)	2020	2021**)	2022x)
Asukasmäärä	36 978	36 717	36 574	36 498	36 283
Tuloveroprosentti	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0
KAUPUNKI JA LIIKELAITOKSET					
lainakanta, milj. €	120,3	134,0	126,9	124,5	138,9
lainat, €/asukas	3 255	3 651	3 471	3411	3 829
omavaraisuusaste, %, >50	54,8	64,3	64,3	65,4	64,1
suhteellinen velkaantuneisuus, %	60,7	65,8	61,3	58,9	59,5
toimintatuotot/toimintakulut, %	15,3	14,4	11,6	12,1	13,1
vuosikate/poistot, %	10,5	229,7	49,0	159,0	86,4
vuosikate, €/asukas	42	1 115	219	766	400
tilikauden yli-/alijäämä (1000 €)	-12 244	122 993	-11 981	6 343	525
kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	57,3	180,3	168,3	174,7	175,2
kertynyt ylijäämä, €/asukas	1 550	4 911	4 603	4 786	4 829
toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä	-48 900	85 480	56 243	86 302	94 202
investointien tulorahoitus, %	7,5	137,2	15,7	169,0	82,2
kassan riittävyys, pv	6	234	187	207	202
lainanhoitokate (hyvä >2, tyydyttävä 1-2, heikko < 1)	0,2	2,2	0,5	1,0	0,9
KAUPUNKIKONSERNI					
lainat, milj. €	383,7	599,2	663,8	650,4	671,9
konsernilainat, €/as.	10 378	16 318	18 151	17 820	18 520
omavaraisuusaste, %	29,2	26,1	23,1	23,6	23,7

suhteellinen velkaantuneisuus, %	101,5	138,3	139,3	137,7	147,7
toimintatuotot/toimintakulut, %	58,1	58,2	58,9	61,0	59,4
vuosikate/poistot, %	76,1	28,6	73,6	141,6	141,8
vuosikate, €/asukas	776	352	966	1997	1 986
tilikauden yli-/alijäämä (1000 €)	-10 783	83 897	-16 916	15 498	20 031
kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	72,3	131,4	108,4	114,5	128,3
kertynyt ylijäämä, €/asukas	1 957	3 580	2 965	3 137	3 536
toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä		70 469	-87 038	-49 684	-21 795
investointien tulorahoitus, %	29,2	15,4	26,8	101,3	128,7
kassan riittävyys, pv	14,8	119	118	128	160
lainanhoitokate (hyvä >2, tyydyttävä 1-2, heikko < 1)	1,4	0,1	0,9	1,1	2,2

*) v. 2019 poikkeuksellisia eriä; Loiste-osakkeiden myyntivoitto

**) v. 2021 poikkeuksellisia eriä, mm. tytäryhteisöiden osinkotuottoja 11,5 M€, arvopapereiden myyntivoitot ja arvonalentumisten palautumiset yht. 13,5 M€, koronvaihtosopimusten tuloutus 0,9 M€, vesivoiman vuokratuotto 0,6 M€, alaskirjauksia

x) v. 2022 poikkeuksellisia eriä; mm. tytäryhteisöiden osinkotuottoja 6,2M€, Kainuunmeren Työterveys Oy:n myyntivoitto 1,8 M€, vakuutuskorvauksia 1,5 M€, Kainuun sote:n ylijäämästä Kajaanin osuus 4,3 M€, rahoitustuottoja n. 10 M€; sijoitustoiminta, alaskirjauksia